

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 stycznia 2015 r.

SĄD REJONOWY W ZAMBROWIE I WYDZIAŁ CYWILNY

w składzie:

Przewodniczący – SSR Paweł Płoński

Protokolant – Danuta Sawicka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 stycznia 2015 r. w Zambrowie

sprawy z powództwa **H. R.**

przeciwko **J. C. (1), S. C. i K. W.**

o wykonanie zapisu

I. zobowiązuje pozwanego **J. C. (1)** do wykonania zapisu spadkodawczyni J. C. (2) zawartego w testamencie sporządzonym w dniu 18 maja 1999 r. w formie aktu notarialnego przed notariuszem M. G. w Kancelarii Notarialnej w Z. (Rep. A (...)) poprzez złożenie oświadczenia woli o następującej treści: „ Ja J. C. (1) (s. A. M. i J.) przenoszę na rzecz H. R. (c. A. M. i J.) udział w wysokości 1/4 (jednej czwartej) części w prawie współwłasności niezabudowanych nieruchomości gruntowych oznaczonych w ewidencji gruntów jako **działka o nr (...)** i powierzchni 1.0010 ha położonej w miejscowości K.-N. (gm. R.) oraz **działka o nr (...)** i powierzchni 2,6340 ha położonej w miejscowości W. (gm. R.) – dla których to nieruchomości Sąd Rejonowy w Z.V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), który to udział we współwłasności nabyłem na mocy dziedziczenia po matce J. C. (2) zmarłej dnia 2 stycznia 2009 r. w Z. ”;

II. zobowiązuje pozwanego **S. C.** do wykonania zapisu spadkodawczyni J. C. (2) zawartego w testamencie sporządzonym w dniu 18 maja 1999 r. w formie aktu notarialnego przed notariuszem M. G. w Kancelarii Notarialnej w Z. (Rep. A (...)) poprzez złożenie oświadczenia woli o następującej treści: „ Ja S. C. (s. A. M. i J.) przenoszę na rzecz H. R. (c. A. M. i J.) udział w wysokości 1/4 (jednej czwartej) części w prawie współwłasności niezabudowanych nieruchomości gruntowych oznaczonych w ewidencji gruntów jako **działka o nr (...)** i powierzchni 1.0010 ha położonej w miejscowości K.-N. (gm. R.) oraz **działka o nr (...)** i powierzchni 2,6340 ha położonej w miejscowości W. (gm. R.) – dla których to nieruchomości Sąd Rejonowy w Z.V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), który to udział we współwłasności nabyłem na mocy dziedziczenia po matce J. C. (2) zmarłej dnia 2 stycznia 2009 r. w Z. ”;

III. zobowiązuje pozwaną **K. W.** do wykonania zapisu spadkodawczyni J. C. (2) zawartego w testamencie sporządzonym w dniu 18 maja 1999 r. w formie aktu notarialnego przed notariuszem M. G. w Kancelarii Notarialnej w Z. (Rep. A (...)) poprzez złożenie oświadczenia woli o następującej treści: „ Ja K. W. (c. A. M. i J.) przenoszę na rzecz H. R. (c. A. M. i J.) udział w wysokości 1/4 (jednej czwartej) części w prawie współwłasności niezabudowanych nieruchomości gruntowych oznaczonych w ewidencji gruntów jako **działka o nr (...)** i powierzchni 1.0010 ha położonej w miejscowości K.-N. (gm. R.) oraz **działka o nr (...)** i powierzchni 2,6340 ha położonej w miejscowości W. (gm. R.) – dla których to nieruchomości Sąd Rejonowy w Z.V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), który to udział we współwłasności nabyłam na mocy dziedziczenia po matce J. C. (2) zmarłej dnia 2 stycznia 2009 r. w Z. ”;

IV. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

V. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy w Zambrowie) solidarnie od pozwanych J. C. (1) i S. C. kwotę 1.000,00 zł (jeden tysiąc i 00/100 złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;

VI. zasądza solidarnie od pozwanych J. C. (1) i S. C. na rzecz powódki H. R. kwotę 500,00 zł (pięćset i 00/100 złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 259/14

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Rejonowego w Zambrowie z dnia 27 stycznia 2015 r.

Powódka H. R. wystąpiła w dniu 29 lipca 2014 r. z pozwem przeciwko J. C. (1), S. C. i K. W., w którym wniosła o zobowiązanie pozwanych do wykonania zapisu testamentowego matki J. C. (2) poprzez zobowiązanie pozwanych solidarnie do przeniesienia na jej rzecz udziału w wysokości 1/2 części do działki gruntu oznaczonej nr (...) o powierzchni 1,5010 ha położonej we wsi K. (gm. R.) oraz oznaczonej nr (...) o powierzchni 3,9500 ha położonej we wsi W. (gm. R.). W uzasadnieniu wskazała, że matka J. C. (2) w testamencie z dnia 18 maja 1999 r. uczyniła na nią zapis o powyższej treści, który dotychczas nie został wykonany przez pozostałych spadkobierców ustawowych (k. 2-3 i 30).

Pozwani J. C. (1) i S. C. wnieśli o oddalenie powództwa wskazując, że nie wiedzieli o testamencie matki i nie zgadzając się na przeniesienie przysługujących im udziałów w spadku po niej (k. 30 odw.). Z kolei pozwana K. W. uznała powództwo i zgodziła się na wykonanie ostatniej woli zmarłej matki (k. 30 odw.).

Sąd Rejonowy w Zambrowie ustalił w sprawie następujący stan faktyczny:

J. C. (2) zmarła w dniu 2 stycznia 2009 r. w Z., zaś ostatnio stale zamieszkiwała we wsi W. (gm. R.). Spadek po niej na podstawie ustawy nabyły dzieci: J. C. (1), S. C., K. W. i H. R. w równych udziałach po 1/4 części każdy. Powyższe nabycie spadku zostało stwierdzone postanowieniem Sądu Rejonowego w Zambrowie z dnia 13 sierpnia 2014 r. wydanym w sprawie sygn. akt I Ns 224/14, które uprawomocniło się w dniu 4 września 2014 r. (akta Sądu Rejonowego w Zambrowie sygn. akt I Ns 224/14).

W toku tego postępowania dokonano otwarcia i ogłoszenia testamentu spadkodawczyni J. C. (2), który sporządziła w dniu 18 maja 1999 r. w formie aktu notarialnego w Kancelarii Notarialnej w Z. przed notariuszem M. G. (Rep. A nr (...)), w którym dokonała zapisu w ten sposób, że zobowiązała swoich spadkobierców do przeniesienia na rzecz jej córki H. R. udziału w wysokości 4/6 części we własności niezabudowanej nieruchomości rolnej, składającej się z działek: oznaczonej nr (...) o powierzchni 3,9500 ha, położonej we wsi W. (gm. R.) oraz oznaczonej nr (...) o powierzchni 1,5010 ha, położonej we wsi K. (gm. R.), dla której Sąd Rejonowy w Zambrowie prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) – w terminie 5 lat od daty otwarcia spadku.

Powyższy udział w wysokości 4/6 części we współwłasności wskazanych nieruchomości rolnych J. C. (2) nabyła uprzednio częściowo w drodze dziedziczenia po swoim bracie K. A. (zmarłym dnia 16 czerwca 1990 r.), tj. udział w wysokości 2/6 części (zob. postanowienia Sądu Rejonowego w Zambrowie z dnia 12 lutego 1996 r., sygn. akt I Ns 25/96), zaś pozostały udział w wysokości 2/6 części nabyła na mocy umowy darowizny z dnia 10 grudnia 1996 r. sporządzonej w Kancelarii Notarialnej w Z. przed notariuszem M. G. (Rep. A nr (...)) od swojego brata E. A. (zob. księga wieczysta nr (...)).

Na skutek spadkobrania po J. C. (2), jej spadkobiercy ustawowi: J. C. (1), S. C., K. W. i H. R. stali się współwłaścicielami nieruchomości oznaczonych w ewidencji gruntów jako działka o nr (...) położonej we wsi K. oraz działka o nr (...) położonej we wsi W. w udziałach po 1/6 części każdy, natomiast pozostały udział we współwłasności tych nieruchomości w wysokości 2/6 części stał się własnością M. S..

Postanowieniem z dnia 17 października 2014 r. Sąd Rejonowy w Zambrowie (w sprawie sygn. akt I Ns 224/14) dokonał zniesienia współwłasności nieruchomości składającej się z działek o numerze geodezyjnym (...) o powierzchni 1,5010 ha, położonej we wsi K. (gm. R.) oraz o numerze geodezyjnym (...) o powierzchni 3,9500 ha, położonej we wsi W. (gm. R.) – w ten sposób, że powstałe z podziału fizycznego tych nieruchomości nowoutworzone działki oznaczone w ewidencji gruntów jako: **działka o nr (...)** i powierzchni 1.0010 ha oraz **działka o nr (...)** i powierzchni 2,6340 ha zostały przyznane J. C. (1), S. C., K. W. i H. R. na współwłasność w równych udziałach po 1/4 części każdy, natomiast działkę o nr (...) i powierzchni 0,5000 ha oraz działkę o nr (...) i powierzchni 1,3160 ha przyznano na wyłączną własność M. S.. Powyższe postanowienia uprawomocniło się w dniu 8 listopada 2014 r. (akta Sądu Rejonowego w Zambrowie sygn. akt I Ns 224/14).

Pomimo upływu czasu przewidzianego do wykonania zapisu sporządzonego w testamencie J. C. (2), jej spadkobiercy nie dokonali dotychczas przeniesienia na rzecz H. R. własności przysługujących im udziałów w nieruchomościach, które nabyli w drodze dziedziczenia po swojej matce.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie dowodów: kserokopii testamentu (k. 9), wypisów z ewidencji gruntów (k. 32 i 42-43), a także dołączonych do niniejszej sprawy akt Sądu Rejonowego w Zambrowie sygn. akt I Ns 224/14 oraz akt księgi wieczystej nr (...).

Sąd Rejonowy w Zambrowie zważył, co następuje:

Powództwo H. R. o wykonanie zapisu należało uznać za zasadne. Zgodnie z treścią art. 968 § 1 k.c. (w brzmieniu na datę dokonania zapisu, jak też otwarcia spadku) **spadkodawca może przez rozrządzenie testamentowe zobowiązać spadkobiercę ustawowego lub testamentowego do spełnienia określonego świadczenia majątkowego na rzecz oznaczonej osoby (zapis)**. Taki zapis (legat) – podobnie jak powołanie spadkobiercy – jest rozrządzeniem testamentowym, pozwalającym osobie fizycznej na rozdysponowanie majątkiem na wypadek śmierci. Stąd też może być uczyniony wyłącznie w ważnym testamencie. Obie te instytucje – z uwagi na swój charakter – nie mogą być ze sobą utożsamiane, a w razie wątpliwości, czy w konkretnym przypadku spadkodawca ustanowił spadkobiercę czy zapisobiercę, należy sięgnąć do reguł wykładni testamentu (art. 948 k.c.) oraz przepisów o ustanowieniu spadkobiercy (art. 961 k.c.). **Na skutek ustanowienia zapisu pomiędzy obciążonym zapisem a zapisobiercą powstaje stosunek prawny o charakterze zobowiązaniowym.** W stosunku tym zapisobierca jest wierzycielem, zaś obciążony – dłużnikiem, natomiast przedmiotem – świadczenie majątkowe określone przez spadkodawcę w testamencie. Zapisobiercy przysługuje więc roszczenie o spełnienie świadczenia z tytułu zapisu zwykłego. Należy bowiem podkreślić, że jeżeli spadkodawca zapisał w testamencie konkretną rzecz dla oznaczonej osoby (zapisobiercy), to z chwilą otwarcia spadku (zgonu spadkodawcy) zapisobierca nie staje się właścicielem tej rzeczy, albowiem ma tylko wierzytelność (roszczenie) o przeniesienie prawa własności zapisanej rzeczy. Do przejścia prawa własności potrzebne jest zawarcie odrębnej umowy rzeczowej (rozporządzającej), przenoszącej prawo własności rzeczy na zapisobiercę (zob. glosa M. Niedośpiała do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 1996 r., sygn. akt II CRN 198/95, publ. PS 1997/6/96 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 1984 r., sygn. akt III CZP 69/83, publ. OSNC 1984/8/132 – LEX nr 2970). Jednocześnie w uchwale z dnia 10 sierpnia 1988 r. (sygn. akt III CZP 65/88 – LEX nr 8902) Sąd Najwyższy jednoznacznie stwierdził, że w sytuacji, gdy osoba, na której rzecz uczyniony został zapis nieruchomości, przyjęła go przez objęcie w posiadanie przedmiotu zapisu, lecz odmawia zawarcia ze spadkobiercą obciążonym zapisem umowy w formie aktu notarialnego przenoszącej na nią własność tej nieruchomości, spadkobierca upoważniony jest do żądania w drodze powództwa, aby sąd stwierdził obowiązek zapisobiercy do złożenia oznaczonego oświadczenia woli koniecznego dla zawarcia tej umowy (w trybie art. 64 k.c. i art. 1047 § 1 k.p.c.). Podobne stanowisko, które skład Sądu rozstrzygający niniejszą sprawę w pełni podziela – zajął również Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 stycznia 1984 r. (sygn. akt III CZP 69/83, publ. OSNC 1984/8/132 – LEX nr 2970 oraz w wyroku z dnia 18 lutego 1999 r. (sygn. akt I CKN 1002/97 – LEX nr 521803), jak też Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 23 listopada 2010 r. (sygn. akt VI ACa 373/10 – LEX nr 736250).

W odniesieniu do niniejszej sprawy bezsprzecznie **J. C. (2) dokonała zapisu w testamencie z dnia 18 maja 1999 r.** (sporządzonym w formie aktu notarialnego w Kancelarii Notarialnej w Z. przed notariuszem M. G. – Rep. A nr

(...) w ten sposób, że zobowiązała swoich spadkobierców ustawowych do przeniesienia na rzecz jej córki H. R. udziału w wysokości 4/6 części, który należał wówczas do testatorki z tytułu współwłasności niezabudowanej nieruchomości rolnej, składającej się z działek: oznaczonej nr (...) o powierzchni 3,9500 ha, położonej we wsi W. (gm. R.) oraz oznaczonej nr (...) o powierzchni 1,5010 ha, położonej we wsi K. (gm. R.). Jednocześnie testatorka oznaczyła termin do wykonania powyższego zapisu, tj. 5 lat od daty otwarcia spadku. Ważność powyższego testamentu nie była nigdy kwestionowana przez spadkobierców zarówno w niniejszej sprawie, jak też we wcześniej sprawie prowadzonej przed tutejszym Sądem o stwierdzenie nabycia spadku po J. C. (2) (por. akta Sądu Rejonowego w Zambrowie sygn. akt I Ns 224/14). Dokonując analizy przedmiotowego testamentu w ocenie Sądu nie budziło wątpliwości, że **do wykonania zapisu zobowiązanymi zostali spadkobiercy ustawowymi, tj. dzieci zmarłej: J. C. (1), S. C., K. W. i H. R.**, którzy nabyli spadek po niej na podstawie ustawy w równych udziałach po 1/4 części każdy (zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Zambrowie z dnia 13 sierpnia 2014 r. wydanym w sprawie sygn. akt I Ns 224/14) – **przy czym H. R. jednocześnie została wskazana jako jedyna osoba uprawniona do tego zapisu (zapisobierca).**

Bezspornym przy tym było, że **do otwarcia spadku doszło w dniu 2 stycznia 2009 r. (data śmierci J. C. (2))**, a zatem zgodnie z zapisem zawartym w testamencie spadkodawczyni, termin do dobrowolnego wykonania tego zapisu upływał spadkobiercom ustawowym z dniem 2 stycznia 2014 r.. Wbrew powyższemu obowiązкови – w chwili wniesienia pozwu w niniejszej sprawie w dniu 29 lipca 2014 r., jak też w chwili orzekania przez Sąd – zobowiązani do wykonania zapisu nie dokonali dobrowolnie przeniesienia na rzecz zapisobierczyni własności udziałów we współwłasności nieruchomości, które nabyli w drodze dziedziczenia po swojej matce. W tym stanie rzecz powództwo o wykonanie zapisu należało uznać za uzasadnione i podlegające uwzględnieniu – przynajmniej co do zasady. Jednocześnie Sąd z kilku względów nie mógł orzec dokładnie z żądaniem powódki i zobowiązać pozwanych solidarnie do przeniesienia na jej rzecz udziału w wysokości 1/2 części we współwłasności wskazanych w pozwie działek. Po pierwsze, jak wynika z treści art. 971 k.c. – jeżeli spadek przypada kilku spadkobiercom, zapis obciąża ich w stosunku do wielkości ich udziałów spadkowych, chyba że spadkodawca postanowił inaczej, a zatem w przypadku braku wyraźnego postanowienia spadkodawcy w tym zakresie (jak w niniejszej sprawie) – niemożliwym było zobowiązanie pozwanych do wykonania tego zapisu solidarnie. Po wtóre, niejako w konsekwencji powyższego – skoro pozwany przysługiwały pierwotnie wyłącznie udziały w wysokości po 1/6 części każdy, dlatego też Sąd nie mógł zobowiązać ich do przekazania na rzecz powódki udziału w łącznej wysokości 1/2 części (3 x po 1/6 udziału).

Niezależnie od powyższego, w toku postępowania okazało się, że postanowieniem z dnia 17 października 2014 r. Sąd Rejonowy w Zambrowie (w sprawie sygn. akt I Ns 224/14) **dokonał zniesienia współwłasności nieruchomości składającej się z działek o numerze geodezyjnym (...) o powierzchni 1,5010 ha, położonej we wsi K. (gm. R.) oraz o numerze geodezyjnym (...) o powierzchni 3,9500 ha, położonej we wsi W. (gm. Rutki)** poprzez dokonanie podziału fizycznego tych nieruchomości i przyznanie na rzecz spadkobierców J. C. (2), tj.: J. C. (1), S. C., K. W. i H. R. nowoutworzonych działek oznaczonych nr (...) i powierzchni 1.0010 ha oraz **nr (...) i powierzchni 2,6340 ha** – na współwłasność w równych udziałach po 1/4 części każdy. Powyższe postanowienia uprawomocniło się w dniu 8 listopada 2014 r. (zob. akta Sądu Rejonowego w Zambrowie sygn. akt I Ns 224/14). W świetle powyższego oczywistym stało się, że doszło do przekształcenia przedmiotu objętego zapisem, tj. nieruchomości, które wcześniej wchodziły w skład spadku po zmarłej J. C. (2). Jednakże w ocenie Sądu powyższa okoliczność pozostawała bez wpływu na skuteczność przedmiotowego zapisu spadkodawczyni. Wprawdzie z treści art. 976 k.c. wynika, że w przypadku braku odmiennej woli spadkodawcy **zapis rzeczy oznaczonej co do tożsamości jest bezskuteczny, jeżeli rzecz zapisana nie należy do spadku w chwili jego otwarcia** albo jeżeli spadkodawca był w chwili swej śmierci zobowiązany do zbycia tej rzeczy, tym niemniej w ocenie Sądu przesłanki przewidziane w tym przepisie nie zachodziły w niniejszej sprawie. Bezspornie bowiem nieruchomości – a konkretnie udziały w wysokości 4/6 części w tych nieruchomościach, które były pierwotnie przedmiotem zapisu dokonanego przez J. C. (2) – w chwili otwarcia spadku po spadkodawczyni należały do majątku spadkowego, a jedynie już po tej dacie, doszło do przekształcenia przedmiotu zapisu, który został spowodowany podziałem fizycznym tych nieruchomości i doprowadził do powstania nowych odrębnych działek (oznaczonych nowymi numerami i o nowej powierzchni), jednakże nie zmienia to faktu, że tytuł prawny do tych nieruchomości nadal wywodzi się z dziedziczenia

po J. C. (2). Wobec powyższego ostatnią wolę zmarłej spadkodawczyni J. C. (2) należało uznać za prawnie wiążącą i skuteczną.

Powyższe okoliczności zdaniem Sądu przemawiały za uznaniem zasadności powództwa o wykonanie zapisu i skutkowały uwzględnieniem roszczenia powódki. Na marginesie należy również wskazać, że roszczenie to zostało złożone przed upływem terminu przewidzianego w art. 981 k.c.. Uwzględniając powyższe rozważania Sąd Rejonowy stosownie do poglądu wyrażonego w przytoczonej wcześniej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 1988 r. (sygn. akt III CZP 65/88 – LEX nr 8902) zobowiązał pozwanych – jako spadkobierców ustawowych po J. C. (2), do wykonania jej zapisu poprzez złożenie oznaczonego oświadczenia woli koniecznego dla zawarcia w formie aktu notarialnego umowy z powódką dotyczącej przeniesienia własności przysługujących im udziałów we współwłasności nieruchomości (według aktualnych ich oznaczeń, powierzchni i udziałów).

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Rejonowy na podstawie art. 968 § 1 w zw. z art. 971 k.c. oraz art. 64 § 1 k.c. w zw. z art. 1047 k.p.c. orzekł, jak w pkt I-III sentencji wyroku. W pozostałym zakresie roszczenie powódki (dotyczące zobowiązania pozwanych solidarnie do wykonania zapisu udziału w wysokości 1/2 części działek sprzed zmiany oznaczeń geodezyjnych) należało oddalić, jako niezasadne – o czym orzeczono w pkt IV sentencji wyroku. Z kolei orzekając o kosztach procesu w pkt V i VI sentencji wyroku Sąd – uwzględniając przy tym treść art. 98 § 1 k.p.c. oraz art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – obciążył tymi kosztami (zarówno nieuiszczonymi kosztami sądowymi, jak też kosztami poniesionymi przez powódkę) w całości pozwanych J. C. (1) oraz S. C. jako stronę przegrywającą w niniejszej sprawie. Jednocześnie Sąd uznał, że nie było podstaw do obciążania kosztami procesu wyłącznie pozwanej K. W., albowiem przy pierwszej czynności procesowej uznała ona roszczenie powódki i nie oponowała obowiązkowi wykonania zapisu swojej matki.